ഹജ്ജിന്റെ രൂപം

ഗ്രന്ഥം: മനാസിക് അൽ ഹജ്ജ് വൽ ഉംറ വൽ മശ്റൂഅ് ഫി സ്സിയാറഃ
ഗ്രന്ഥകർത്താവ്: ശൈഖ് മുഹമ്മദു ബ്ൻ സ്വാലിഹ് അൽഉസൈമീൻ (റഹി)
വിവർത്തനം: മുഹമ്മദ്കുട്ടി കടന്നമണ്ണ

ഹജ്ജിന് ഇഹ്റാം ചെയ്യൽ:

ദുൽഹജ്ജ് 8 (യൗമുത്തർവിയ) ദുഹാ സമയമായാൽ ഹജ്ജിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നവരൊക്കെ താൻ ഇറങ്ങിത്താമസിക്കുന്ന സ്ഥലത്ത് വെച്ച് ഹജ്ജിന് ഇഹ്റാം ചെയ്യണം.

മസ്ജിദുൽ ഹറാമിലോ അല്ലെങ്കിൽ മറ്റേതെങ്കിലും പള്ളിയിലോ പോയി ഇഹ്റാം ചെയ്യുക എന്നത് സുന്നത്തല്ല. നാം മനസ്സിലാക്കിയേടത്തോളം അത് പ്രവാചനിൽ നിന്നോ സഹാബത്തിൽ നിന്നോ ഉദ്ദരിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല.

ജാബിർ (റ) വിൽ നിന്നും ഇമാം ബുഖാരിയും മുസ്ലിമും ഉദ്ദരിക്കുന്നു, നബി അവരോട് പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങൾ ഇഹ്റാമിൽ നിന്നും മുക്തരായി കഴിയുക, അങ്ങനെ യൗമുത്തർവിയ (ദുൽഹജ്ജ് 8) ആയാൽ നിങ്ങൾ ഹജ്ജിന് ഇഹ്റാം ചെയ്യുക'.

ജാബിർ (റ) പറയുന്നു: 'ഇഹ്റാമിൽ നിന്നും തഹല്ലുലായിരുന്നതിനാൽ, ഞങ്ങൾ മിനായിലേക്ക് തിരിച്ചപ്പോൾ ഇഹ്റാം ചെയ്യാൻ നബി (സ) ഞങ്ങളോട് കൽപ്പിച്ചു. അങ്ങനെ ഞങ്ങൾ അബ്ത്വഹിൽ നിന്നും ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ചു' (മുസ്ലിം). കാരണം, അതായിരുന്നു അവർ ഇറങ്ങിയിരുന്ന സ്ഥലം.

ഉംറക്ക് ഇഹ്റാം ചെയ്തപ്പോൾ ചെയ്തപോലെയെല്ലാം ഹജ്ജിന് ഇഹ്റാം ചെയ്യുമ്പോഴും വേണം. അതായത് കുളിക്കുകയും സുഗന്ധം പൂശുകയും വുദുവിന്റെ സുന്നത്ത് നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യുക. (വുദുവിന്റെ സുന്നത്ത് ഇഹ്റാമിന്റെ വേളയിൽ മാത്രം നിർവ്വഹിക്കേണ്ട ഒന്നല്ല, ഏതവസരത്തിൽ വുദുവെടുത്താലും രണ്ട് റക്അത്ത് സുന്നത്ത് നമസ്കരിക്കാവുന്നതാണ്. വിവ:) ശേഷം ഹജ്ജിന് നിയ്യത്ത് ചൊല്ലണം. ഹജ്ജിന്റെ നിയ്യത്തിന്റെയും തൽബിയത്തിന്റെയും രൂപം ഉംറയുടെ നിയ്യത്തിന്റെയും തൽബിയത്തിന്റെയും രൂപം തന്നെയാണ്. 'ലബ്ബൈക്ക ഉംറതൻ' എന്ന് പറയുന്നതിന് പകരം 'ലബ്ബൈക ഹജ്ജൻ' എന്ന് പറയണമെന്ന് മാത്രം. തന്റെ കർമ്മങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കുന്നതിന് വല്ല തടസ്സങ്ങളും ഭയപ്പെടുന്ന ആൾക്ക് നിബന്ധന വെച്ചുകൊണ്ട് ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കാവുന്നതാണ്. ഭയമില്ലെ ങ്കിൽ നിബന്ധന വെക്കേണ്ടുന്ന ആവശ്യമില്ല.

മിനായിലേക്ക് പുറപ്പെടൽ:

ശേഷം മിനായിലേക്ക് പുറപ്പെടണം. അവിടന്ന് ദുഹ്ർ, അസ്വർ, മഗ്രിബ്, ഇശാഅ്, ഫജ്ർ എന്നിവ അതാതിന്റെ സമയത്ത് ജംആക്കാതെ നാല് റക്അത്തുള്ളവ രണ്ടാക്കി ചുരുക്കി നമസ്കരിക്കണം. കാരണം നബി (സ) ചെയ്തത് അപ്രകാരമാണ്.

ജാബിർ (റ) വിൽ നിന്നും ഇമാം മുസ്ലിം ഉദ്ദരിക്കുന്നു. 'തർവിയ ദിവസം അവർ മിനായിലേക്ക് തിരിച്ചു, അവർ ഹജ്ജിന് നിയ്യത്ത് ചൊല്ലുകയും ചെയ്തു. നബി (സ)യും തന്റെ വാഹനപ്പുറത്തേറി, മിനായിൽ വെച്ച് അദ്ദേഹം ദുഹ്റും അസ്വറും മഗ്രിബും ഇശാഉം ഫജ്റും നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു'.

അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു ഉമർ (റ) പറഞ്ഞതായി ഇമാം ബുഖാരി ഉദ്ധരിക്കുന്നു: 'നബി (സ) മിനായിൽ വെച്ച് നമസ്കരിച്ചത് രണ്ട് റക്അത്താണ്. അബൂബക്കറും ഉമറും ഉസ്മാനും ചെയ്തത് അപ്രകാരം തന്നെ. ദുഹ്റിനും അസ്വറിനും ഇടയിലോ മഗ്രിബ്നും ഇശാക്കും ഇടയിലോ നബി (സ) ജംഅ് ചെയ്യാറുണ്ടായിരുന്നില്ല. നബി (സ) അപ്രകാരം ചെയ്തിരുന്നുവെങ്കിൽ, അദ്ദേഹം അറഫയിലും മുസ്ദലിഫയിലും നമസ്കാരം ജംആക്കിയത് ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ ഇതും ഉദ്ധരിക്കപ്പെടുമായിരുന്നു.

മക്കക്കാരും മറ്റുള്ളവരുമെല്ലാം മിനായിലും അറഫയിലും മുസ്ദലിഫയിലും ചുരുക്കി നമസ്കരിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്. കാരണം നബി (സ) ഹജ്ജത്തുൽ വിദാഇൽ ഈ പുണ്യപ്രദേശങ്ങളിൽ ജനങ്ങളെയും കൊണ്ട് നമസ്കരിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പം മക്കക്കാരുമുണ്ടായിരുന്നു, അവരോട് പൂർത്തിയാക്കി നമസ്കരിക്കാൻ നബി (സ) കൽപിക്കുകയുണ്ടായില്ല. അവർക്ക് പൂർത്തിയാക്കി നമസ്കരിക്കൽ നിർബന്ധമായിരുന്നുവെങ്കിൽ നബി (സ) മക്കാവിജയ വർഷം അവരോട് കൽപ്പിച്ചത് പോലെ കൽപ്പിക്കുമായിരുന്നു. നബി (സ) അന്ന് അവരോട് പറഞ്ഞു: 'മക്കക്കാരേ നിങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കുക, കാരണം ഞങ്ങൾ യാത്രക്കാരായ ഒരു സംഘമാണ് (അബൂദാവൂദ്, തിർമിദി).

എന്നാൽ ആൾത്താമസം കൂടുകയും മക്കയുടെ വ്യാപ്തി വർദ്ധിക്കുകയും മിനായും മക്കയുടെ ഭാഗമായിത്തീരുകയും ചെയ്തപ്പോ ൾ മക്കക്കാർ അവിടെ വെച്ച് നമസ്കാരം ചുരുക്കാറില്ല.

അറഫയിൽ നിൽക്കൽ:

ദുൽഹജ്ജ് 9 ന് സൂര്യൻ ഉദിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ മിനായിൽ നിന്നും അറഫയിലേക്ക് പോവണം. സാധ്യമായാൽ അറഫയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് നമിറയിൽ ഇറങ്ങുകയും സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്നും തെറ്റുന്നതുവരെ അവിടെ നിൽക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് ഉത്തമമാണ്. സാധ്യമാവാത്ത പക്ഷം വിരോധമില്ല. കാരണം അത് സുന്നത്ത് മാത്രമാണ് വാജിബല്ല.

സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്നും തെറ്റിയാൽ നബി (സ) ചെയ്തത് പോലെ ദുഹ്റും അസ്വറും രണ്ട് റക്അത്ത് വീതം ചുരുക്കി ദുഹ്റിന്റെ സമയത്ത് രണ്ടും കൂടി മുന്തിച്ച് നമസ്കരിക്കണം.

ജാബിർ (റ)വിൽ നിന്നും ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടതായി സ്വഹീഹ് മുസ്ലിമിൽ കാണാം: 'നമിറയിൽ തനിക്ക് ഒരു ടെന്റ് നിർമ്മിച്ച് തരാൻ നബി (സ) കൽപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. അങ്ങനെ നബി (സ) അറഫയിലെത്തിയപ്പോൾ നമിറയിൽ തനിക്ക് വേണ്ടി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ടെന്റ് കണ്ടു, ശേഷം അദ്ദേഹം സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്നും നീങ്ങുന്നതുവരെ അവിടെ കഴിച്ചു. ശേഷം തന്റെ വാഹനത്തെ നടത്താൻ ആവശ്യപ്പെടുകയും അത് ബത്വനുൽ വാദിയിൽ എത്തിയപ്പോൾ നബി (സ) ജന ങ്ങളോട് പ്രസംഗിക്കുകയും ചെയ്തു. പിന്നീട് ബാങ്കും ഇഖാമത്തും വിളിച്ചു, എന്നിട്ട് (രണ്ട് റക്അത്ത്) ദുഹ്ർ നമസ്കരിച്ചു ശേഷം വീണ്ടും ഇഖാമത്ത് വിളിക്കുകയും (രണ്ട് റക്അത്ത്) അസ്വർ നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു. അവക്കിടയിൽ അദ്ദേഹം മറ്റൊന്നും നമസ്കരിച്ചില്ല. വീണ്ടും അദ്ദേഹം വാഹനപ്പുറത്തേറി, അങ്ങനെ (അദ്ദേഹം നിൽക്കാ ൻ ഉദ്ദേശിച്ച) സ്ഥലത്തെത്തിയപ്പോൾ അദ്ദേഹം തന്റെ ഖുസ്വ്വാ എന്ന ഒട്ടകത്തിന്റെ വയറിനെ 'സ്വഖ്റാത്തി'ന്റെ (പാറക്കല്ലുകളുടെ) നേരെയും 'ജബലുൽ മശാത്തി'നെ തന്റെ മുമ്പിലുമാക്കി ഖിബ്ലക്ക് അഭിമുഖമായി നിന്നു. സൂര്യാസ്തമയം വരെ അദ്ദേഹം തന്റെ നിൽപ്പ് തുടർന്നു...' (മുസ്ലിം).

അറഫയിൽ ജംഉം ഖസ്വ്റും മക്കക്കാർക്കും അല്ലാത്തവർക്കും ഒരു പോലെ ബാധകമാണ്.

നബി (സ) (അറഫയിലെ നമസ്കാരം) മുന്തിച്ച് ചേർത്ത് നമസ്കരിച്ചത് ജനങ്ങൾ പ്രാർത്ഥനയിൽ മുഴുകാനും, ഒരു ഇമാമിന്റെ കീഴിൽ അവരെ എല്ലാവരെയും ഒന്നിച്ചു ചേർക്കാനും ശേഷം അവർക്ക് അവരുടെ താമസ സ്ഥലത്തേക്ക് (എളുപ്പം) പിരിഞ്ഞ് പോവാനും വേണ്ടിയാണ്. അറഫാദിവസത്തിലെ അവസാന സമയങ്ങളിൽ ഹാജി പ്രാർത്ഥനയിലും ദിക്റുകളിലും ഖുർആൻ പാരായണത്തിലും മുഴുകലാണ് സുന്നത്ത്. നബി (സ) യിൽനിന്നും സ്ഥിരപ്പെട്ടുവന്നിട്ടുള്ള ദിക്റുകളും ദുആകളുമാണ് ചൊല്ലേണ്ടത്. അത്തരം പ്രാർത്ഥനകളുടെ ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ താഴെ കൊടുക്കുന്നു:

(اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَالَّذِي نَقُولُ ، وَخَيْرًا مِمَّا نَقُولُ ، اللَّهُمَّ لَكَ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي ، وَإِلَيْكَ مَآبِي وَلَكَ رَبِّ تُرَاثِي)

(അല്ലാഹുമ്മ ലക്കൽ ഹംദു കല്ലദീ നഖൂൽ, വലക്കൽ ഹംദു ഖൈറൻ മിമ്മാ നഖൂൽ, അല്ലാഹുമ്മ ലക്ക സ്വലാത്തീ വനുസുകീ വമഹ്‌യായ വമമാതീ, വഇലൈക്ക റബ്ബി മആബീ, വലക റബ്ബി തുറാഥീ).

സാരം: 'അല്ലാഹുവേ, ഞങ്ങൾ പറയുന്ന പോലെത്തന്നെ സർവ്വ സ്തുതിയും നിനക്കാണ്. ഞങ്ങൾ പറയുന്നതിനെക്കാൾ ഉത്തമമായ സ്തുതിയും നിനക്കാണ്, അല്ലാഹുവേ എന്റെ നമസ്കാരവും എന്റെ ബലിയും എന്റെ ജീവിതവും എന്റെ മരണവുമെല്ലാം നിനക്കാണ്. എന്റെ രക്ഷിതാവേ നിന്നിലേക്കാണെന്റെ അഭയം, എന്റെ നാഥാ നിന്റെ വഴിയാണെന്റെ പാരമ്പര്യം.

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَوَسْوَسَةِ الصَّدْرِ ، وَشَتَاتِ الْأَمْرِ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇന്നീ അഊദു ബിക മിൻ അദാബിൽ ഖബ്‌രി വ വസ്‌വസതിസ്സ്വദ്‌രി വശതാതിൽ അംറ്)

'അല്ലാഹുവേ ഖബ്ർ ശിക്ഷയിൽ നിന്നും ഹൃദയത്തിന്റെ ദുർമന്ത്രണത്തിൽ നിന്നും കാര്യങ്ങളിലെ നാശങ്ങളിൽ നിന്നും ഞാൻ നിന്നോ ട് ശരണം തേടുന്നു'.

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَجِيءُ بِهِ الرِّيحُ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇന്നീ അഊദു ബിക മിൻ ശർറി മാ തജീഉ ബിഹിർറീഹു)

'അല്ലാഹുവേ, കാറ്റ് വഹിച്ചു കൊണ്ടു വരുന്ന നാശങ്ങളിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ രക്ഷ തേടുന്നു'.

(اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَسْمَعُ كَلَامِي، وَتَرَى مَكَانِي ، وَتَعْلَمُ سِرِّي وَعَلَانِيَتِي ، لَا يَخْفَى عَلَيْكَ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِي ، أَنَا الْبَائِسُ الْفَقِيرُ الْمُسْتَغِيثُ الْمُسْتَجِيرُ الْوَجِلُ الْمُشْفِقُ الْمقِرُّ الْمعْتَرِفُ بِذُنُوبِي ، أَسْأَلُكَ مَسْأَلَةَ الْمِسْكِينِ ، وَأَبْتَهِلُ إِلَيْكَ إِبْتِهَالَ الْمذْنِبِ الذَّلِيلِ ، وَأَدْعُوكَ دُعَاءَ مَنْ خَضَعَتْ لَكَ رَقَبَتُهُ ، وَفَاضَتْ لَكَ عَيْنَاهُ ، وَذَلَّ لَكَ جَسَدُهُ ، وَرَغِمَ لَكَ أَنْفُهُ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇന്നക്ക തസ്മഉ കലാമീ, വതറാ മകാനീ, വതഅ്‌ലമു സിർറീ വഅലാനിയതീ, ലാ യഖ്ഫാ അലൈക്ക ശൈഉൻ മിൻ അംരീ, അനൽ ബാഇസുൽ ഫഖീർ അൽ മുസ്തഗീസുൽ മുസ്തജീർ, അൽ വജലുൽ മുശ്ഫഖ്, അൽ മുഖിർറുൽ മുഅ്തരിഫു ബിദുനൂബീ, അസ്അലുക്ക മസ്അലത്തൽ മിസ്കീൻ, വ അബ്തഹിലു ഇലൈക ഇബ്തിഹാലുൽ മുദ്നിബിദ്ദലീൽ, വ അദ്ഊക ദുആഅ മൻ ഖദഅത് ലക റഖബതുഹു, വ ഫാദത് ലക ഐനാഹു, വ ദല്ല ലക ജസദുഹു, വ റഗിമ ലക അൻഫുഹു).

'അല്ലാഹുവേ, നീ എന്റെ സംസാരം കേൾക്കുന്നു, എന്റെ അവസ്ഥ കാണുന്നു, എന്റെ രഹസ്യവും പരസ്യവും അറിയുന്നു, എന്റെ ഒരു കാര്യവും നിനക്ക് ഗോപ്യമല്ല, ഞാൻ ദരിദ്രനും ആവശ്യക്കാരനുമാണ്, സഹായം തേടുന്നവനും അഭയം തേടുന്നവനുമാണ്, ഭയാശങ്കയുള്ളവനും ആർദ്രത ലഭിക്കേണ്ടവനുമാണ്, എന്റെ പാപങ്ങളെ ഏറ്റ് പറയുന്നവനും സമ്മതിക്കുന്നവനുമാണ്, ദരിദ്രരുടെ ചോദ്യം ഞാൻ നിന്നോട് ചോദിക്കുന്നു, നിന്ദ്യനായ പാപിയുടെ അർത്ഥന ഞാൻ നിന്നോട് തേടുന്നു, വണക്കത്തോടെ പിരടി കുനിച്ചവന്റെയും കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞൊഴുകിയവന്റെയും ശരീരം നിനക്ക് സമർപ്പിച്ചവന്റെയും നിനക്ക് മുമ്പിൽ പ്രണമിച്ചവന്റെയും പ്രാർത്ഥന ഞാൻ നിന്നോട് പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു'.

(اَللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِياً ، وَكُنْ بِي رَؤُوفاً رَحِيماً يَا خَيْرَ الْمسْؤُولِينَ وَيَاخَيْرَ الْمُعْطِينَ)

(അല്ലാഹുമ്മ ലാ തജ്അൽനീ ബി ദുആഇക്ക റബ്ബി ശഖിയ്യൻ വ കുൻ ബീ റഊഫൻ റഹീമൻ യാ ഖൈറൽ മസ്ഊലീന വയാ ഖൈറൽ മുഅ്ത്വീൻ).

'അല്ലാഹുവേ, നിന്നോടുള്ള പ്രാർത്ഥനയിൽ എന്നെ നീ ദുർബലനാക്കരുതേ, യജമാനൻമാരിൽ ഉത്തമനും നൽകുന്നവരിൽ ഉൽകൃഷ്ടനുമായവനേ എന്നോട് നീ അലിവും കനിവും കാണിക്കേണമേ'.

(اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا ، وَفِي سَمْعِي نُورًا ، وَفِي بَصَرِي نُورًا)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇജ്അൽ ഫീ ഖൽബീ നൂറാ, വഫീ സംഈ നൂറാ, വഫീ ബസ്വരീ നൂറാ)

'അല്ലാഹുവേ, എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നീ പ്രകാശം തരേണമേ, എന്റെ കേൾവിയിലും എന്റെ കാഴ്ചയിലും എനിക്ക് നീ പ്രകാശം തരേണമേ'.

(اَللَّهُمَّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ، اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا يَلِجُ فِي اللَّيْلِ ، وَشَرِّ مَا يَلِجُ فِي النَّهَارِ ، وَشَرِّ مَا تَهُبُّ بِهِ الرِّيَاحُ ، وَشَرِّ بَوَائِقِ الدَّهْرِ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇശ്റഹ് ലീ സ്വദ്രീ, വയസ്സിർ ലീ അംരീ, അല്ലാ ഹുമ്മ ഇന്നീ അഊദു ബിക മിൻ ശർറി മാ യലിജു ഫില്ലൈൽ, വശർറി മാ യലിജു ഫിന്നഹാർ, വശർറി മാ തഹുബ്ബു ബിഹിർറിയാഹു, വ ശർറി ബവാഇഖിദ്ദഹ്ർ).

'അല്ലാഹുവേ, എനിക്ക് നീ ഹൃദയവിശാലത തരേണമേ, എന്റെ കാര്യങ്ങൾ എളുപ്പമാക്കിത്തരേണമേ, അല്ലാഹുവേ... രാത്രിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന്റെ നാശത്തിൽ നിന്നും, പകലിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന്റെ നാശത്തിൽ നിന്നും, കാറ്റ് കൊണ്ടു വരുന്നതിന്റെ നാശത്തിൽ നിന്നും, കാല വിപത്തുക്കളുടെ നാശത്തിൽ നിന്നും നിന്നോട് ഞാൻ രക്ഷ തേടുന്നു'.

﴿ اللَّهُمَّ رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِى ٱلدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى ٱلْءَاخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴾

(അല്ലാഹുമ്മ റബ്ബനാ ആതിനാ ഫിദ്ദുൻയാ ഹസനതൻ വഫിൽ ആഖിറത്തി ഹസനതൻ വ ഖിനാ അദാബന്നാർ)

'അല്ലാഹുവേ ഇഹത്തിൽ നീ ഞങ്ങൾക്ക് നന്മ പ്രദാനം ചെയ്യേണമേ, പരത്തിലും നീ ഞങ്ങൾക്ക് നന്മ പ്രദാനം ചെയ്യേണമേ, നരക ശിക്ഷയിൽ നിന്നും ഞങ്ങളെ നീ കാത്ത് രക്ഷിക്കേണമേ'.

(اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ، فَاغْفِرْ لِي ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇന്നീ ളുലംത്തു നഫ്സീ ഫഗ്ഫിർലീ ഇന്നക്ക അൻതൽ ഗഫൂറുർറഹീം)

'അല്ലാഹുവേ, ഞാൻ എന്റെ ആത്മാവിനോട് തന്നെ അക്രമം പ്രവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നു, അതിനാൽ എനിക്ക് നീ പൊറുത്തു തരേണമേ, തീർച്ചയായും നീ പാപങ്ങൾ പൊറുക്കുന്നവനും കരുണാനിധിയുമാണ് '.

(اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇന്നീ അഊദു ബിക മിൻ ജുഹ്ദിൽ ബലാഅ്, വമിൻ ദറകിശ്ശഖാഅ്, വമിൻ സൂഇൽ ഖദാഅ്, വമിൻ ശമാതതിൽ അഅ്ദാഅ്).

'അല്ലാഹുവേ, പരീക്ഷണത്തിന്റെ ക്ലേശത്തിൽ നിന്നും, ദുർഭലത പ്രാപിക്കുന്നതിൽ നിന്നും, വിധി വൈപരീത്യങ്ങളിൽ നിന്നും, ശത്രുക്കളുടെ പരിഹാസങ്ങളിൽ നിന്നും ഞാൻ നിന്നോട് രക്ഷ തേടുന്നു'.

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ ، وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا)

അല്ലാഹുമ്മ ഇന്നീ അഊദു ബിക മിനൽ ഹമ്മി വൽ ഹുസ്ൻ, വൽ അജ്സി വൽ കസ്ൽ, വൽ ജുബ്നി വൽ ബുഖ്ൽ, വദിലഇ ദ്വൈനി വഗലബതിർറിജാൽ, വഅഊദു ബിക മിൻ അൻ ഉറദ്ദ ഇലാ അർദലിൽ ഉമുർ, വഅഊദു ബിക മിൻ ഫിത്നത്തിദ്ദുൻയാ)

'അല്ലാഹുവേ, മനക്ലേശങ്ങളിൽ നിന്നും ദുഃഖങ്ങളിൽ നിന്നും, അശക്തിയിൽ നിന്നും ആലസ്യത്തിൽ നിന്നും, പിശുക്കിൽ നിന്നും ഭീരുത്വത്തിൽ നിന്നും, കടക്കെണിയിൽ പെടുന്നതിൽ നിന്നും, ആളുകൾ എന്നെ അതിജയിക്കുന്നതിൽ നിന്നും ഞാൻ നിന്നോട് രക്ഷ തേടുന്നു. ഏറ്റവും മോശമായ ആയുസ്സിലേക്ക് ഞാൻ മടക്കപ്പെടുന്നതിൽ നിന്നും ദുൻയാവിലെ കുഴപ്പങ്ങളിൽ നിന്നും ഞാൻ നിന്നോട് രക്ഷ തേടുന്നു'.

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْفَقْرِ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇന്നീ അഊദു ബിക മിനൽ മഅ്ഥമി വൽ മഗ്റം, വമിൻ ശർരി ഫിത്നത്തിൽ ഗിനാ, വഅഊദു ബിക മിൻ ഫിത്നതിൽ ഫഖ്ർ)

'അല്ലാഹുവേ, പാപങ്ങളിൽ നിന്നും കടങ്ങളിൽ നിന്നും, ഐശ്വര്യത്തിന്റെ നാശത്തിൽ നിന്നും ഞാൻ നിന്നോട് രക്ഷ തേടുന്നു. ദാരി ദ്ര്യത്തിന്റെ പരീക്ഷണത്തിൽ നിന്നും ഞാൻ നിന്നോട് രക്ഷ തേടുന്നു'.

(اللَّهُمَّ اغْسِلْ عَنِّي خَطَايَايَ بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرَدِ ، وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ ، وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ)

(അല്ലാഹുമ്മ ഇഗ്സിൽ അന്നീ ഖത്വായായ ബിമാഇഥൽജി വൽ ബറദ്, വനഖി ഖൽബീ മിനൽ ഖ്വത്വായാ കമാ നഖയ്തഥൗബൽ അബ്യദി മിനദ്ദനസ്, വബാഇദ് ബൈനീ വബൈന ഖത്വായായ കമാ ബാഅദ്ത ബൈനൽ മശ്രിഖി വൽ മഗ്രിബ്)

'അല്ലാഹുവേ, ഹിമജലം കൊണ്ടും തണുത്ത വെള്ളം കൊണ്ടും എന്നിൽ നിന്നും എന്റെ പാപങ്ങളെ കഴുകിക്കളയേണമേ, വെള്ള വസ്ത്രത്തെ അഴുക്കിൽ നിന്നും ശുദ്ധിയാക്കുന്നതുപോലെ പാപങ്ങളിൽ നിന്നും എന്റെ ഹൃദയത്തെ നീ ശുദ്ധിയാക്കേണമേ, എനിക്കും എന്റെ പാപത്തിനുമിടയിൽ കിഴക്കിനെയും പടിഞ്ഞാറിനെയും അകറ്റിയതുപോലെ നീ അകറ്റേണമേ'.

അറഫാദിവസമുള്ള പ്രാർത്ഥന പ്രാർത്ഥനകളിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമമാണ്. നബി (സ) പറഞ്ഞു:

(خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ ، وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

'ഏറ്റവും ഉത്തമമായ പ്രാർത്ഥന അറഫാദിനമുള്ള പ്രാർത്ഥനയാണ്, ഞാനും എനിക്ക് മുമ്പുള്ള പ്രവാചകന്മാരും പറഞ്ഞിട്ടുള്ള വാക്കുകളിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമമായത് (ലാഇലാഹ ഇല്ലല്ലാഹു വഹ്ദഹു ലാ ശരീക്ക ലഹു ലഹുൽ മുൽക്കു വലഹുൽ ഹംദു വഹുവ അലാ കുല്ലി ശൈഇൻ ഖദീർ) എന്നതാണ്' (മാലിക്). സാരം: (അല്ലാഹു അല്ലാതെ ഒരു ആരാധ്യനുമില്ല, അവൻ ഏകൻ, അവന് യാതൊരു പങ്കുകാരുമില്ല, എല്ലാ ആധിപത്യവും സർവ്വസ്തുതിയും അവന്നാണ്, അവൻ എല്ലാ കാര്യങ്ങൾക്കും കഴിവുള്ളവനാണ്'.

പ്രവാചകനിൽ നിന്നും സ്ഥിരപ്പെട്ടുവന്നിട്ടുള്ള പ്രാർത്ഥനകൾ അറിയില്ലെങ്കിൽ തനിക്കറിയാവുന്ന അനുവദനീയമായ പ്രാർത്ഥനകൾ ചെയ്യാവുന്നതാണ്. പ്രാർത്ഥനയിലും ദിക്റിലും മടുപ്പനുഭവപ്പെട്ടാൽ, ഗുണകരമായ വിഷയങ്ങൾ കൂട്ടുകാരോടൊപ്പം സംസാരിക്കുന്നതും, ഖുർആൻ പഠിക്കുന്നതും, ഈ വിശുദ്ധദിനത്തിൽ അല്ലാഹുവിന്റെ ദാനങ്ങളിൽ ആഗ്രഹം ജനിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി അല്ലാഹുവിന്റെ ഔദാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും അവന്റെ ദാനങ്ങളെക്കുറിച്ചും പ്രത്യേകമായി പ്രതിപാദിക്കുന്ന നല്ലതായ പുസ്തകങ്ങൾ വല്ലതും വായിക്കുന്നതുമെല്ലാം വീണ്ടും

പ്രാർത്ഥനയിലേക്കും അല്ലാഹുവിലേക്കുള്ള കീഴ്‌വണക്കത്തിലേക്കും തിരിച്ചെത്തുന്നതിന് ഉത്തമമായിരിക്കും. പകലിന്റെ അവസാനത്തിൽ പ്രാർത്ഥനയിൽ മുഴുകി സമയം പ്രയോജനപ്പെടുത്താൻ അത്യാഗ്രഹം കാണിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

പ്രാർത്ഥിക്കേണ്ടത് ഖിബ്‌ലയെ അഭിമുഖീകരിച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കാൻ ശ്രദ്ധിക്കുക. അറഫാമല അവന് പുറകിലായാലും ഇടത്തോ വലത്തോ ആയാലും ശരി, കാരണം ഖിബ്‌ലക്ക് അഭിമുഖീകരിക്കുക എന്നതാണ് സുന്നത്ത്. പ്രാർത്ഥിക്കുമ്പോൾ കൈകൾ ഉയർത്തണം, ഒരു കൈക്ക് തടസ്സമുണ്ടെങ്കിൽ സാധിക്കുന്നത് മാത്രം ഉയർത്തിയാൽ മതി. ഉസാമത്തുബ്നു സൈദിൽ (റ)വിൽ നിന്നും ഉദ്ദരിക്കപ്പെ ടുന്ന ഹദീസിൽ കാണാം:

'അറഫയിൽ ഞാൻ നബി (സ) യുടെ പിന്നിൽ യാത്ര ചെയ്യുന്നവനായിരുന്നു, അപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒട്ടകം അദ്ദേഹത്തെയും കൊണ്ട് ചാഞ്ഞു, അപ്പോൾ അതിന്റെ കടിഞ്ഞാൺ വീണുപോയി, അപ്പോൾ അദ്ദേഹം തന്റെ ഒരു കൈ കൊണ്ട് കടിഞ്ഞാൺ പിടിച്ചു മറ്റേ കൈ ഉടർത്തിപ്പിടിക്കുകയും ചെയ്തു'.

തന്റെ ദയനീയതയും ആവശ്യങ്ങളും അല്ലാഹുവോട് പ്രകടമാക്കണം, ഉത്തരം ലഭിക്കാനായി കേഴണം, വൈകുന്നതിൽ വേവലാതി കൊള്ളുകയും അരുത്.

ശറഇൽ അനുവദിക്കപ്പെടാത്ത കാര്യങ്ങൾ ചോദിച്ചുകൊണ്ടോ, വിധിയെ മറികടന്നു പ്രവർത്തിക്കാനാവാത്തവ ചോദിച്ചുകൊണ്ടോ പ്രാർത്ഥനയിൽ അതിരുകടക്കരുത്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

﴿ ٱدْعُوا۟ رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴾ (7 : 55)

'താഴ്മയോടു കൂടിയും രഹസ്യമായിക്കൊണ്ടും നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവിനോട് പ്രാർത്ഥിക്കുക, അതിരുവിട്ടുപോകുന്നവരെ അവൻ ഇഷ്ടപ്പെടുക തന്നെയില്ല' (അഅ്റാഫ്: 55). ഹറാമായത് ഭക്ഷിക്കുന്നതിനെ അവൻ വെടിയട്ടെ, കാരണം അതാണ് ഉത്തരം ലഭിക്കുന്നതിനുള്ള ഏറ്റവും വലിയ തടസ്സം. അബൂഹുറൈറ (റ)വിൽ നിന്നും ഉദ്ദരിക്കപ്പെട്ടതായി സ്വഹീഹു മുസ്‌ലിമിൽ കാണാം:

അല്ലാഹു നല്ലവനാണ്, നല്ലതല്ലാതെ അവൻ സ്വീകരിക്കുകയില്ല. 'അതേ റിപ്പോർട്ടിലുണ്ട്: 'ശേഷം അദ്ദേഹം ഒരു മനുഷ്യനെക്കുറിച്ച് പറഞ്ഞു, അയാൾ ദീർഘയാത്ര ചെയ്യുന്നു, മുടി ജഡകുത്തിയും പൊടി പുരണ്ടുമിരിക്കുന്നു, തന്റെ കൈകൾ ആകാശത്തേക്ക് നീട്ടി ക്കൊണ്ട് (അയാൾ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു) എന്റെനാഥാ, എന്റെനാഥാ..., അയാളുടെ ഭക്ഷണം ഹറാമാണ്, അയാളുടെ പാനീയം ഹറാമാണ്, അയാളുടെ വസ്ത്രം ഹറാമാണ്, അയാൾ ഹറാമിൽ ഊട്ടപ്പെട്ടവനാണ്. അത്തരക്കാരന് പിന്നെ എങ്ങനെ ഉത്തരം ലഭിക്കാനാണ്'.

ഉത്തരം ലഭിക്കാനുള്ള ഘടകങ്ങൾ ചിലത് യോജിച്ചിട്ടുള്ളതോടൊപ്പംതന്നെ, അവരെ പ്രവാചകൻ (സ) ഉത്തരം ലഭിക്കുന്നതിൽ നിന്നും അകറ്റിനിർത്തി, അതിന് കാരണം ഹറാമായത് ഉപയോഗിക്കുക എന്നതാണ്.

നബി (സ) നിന്ന സ്ഥലമായ സ്വഖ്റാത്തിന്റെ അടുത്ത് നിൽക്കാൻ സാധിച്ചാൽ അതാണ് ഏറ്റവും ഉത്തമം. സാധ്യമായില്ലെങ്കിൽ അറഫയിൽ തനിക്ക് സാധിക്കുന്നിടത്ത് നിന്നാൽ മതി. ജാബിർ (റ) ഉദ്ദരിക്കുന്നു, നബി (സ) പറഞ്ഞു:

(نحرت ههنا ، ومنى كلها منحر فانحروا في رحالكم ، ووقفت ههنا وعرفة كلها موقف ، ووقفت ههنا وجمع – يعني مزدلفة – كلها موقف)

'ഞാൻ ഇവിടെയാണ് ബലിയറുത്തത്, എന്നാൽ മിനയിൽ എല്ലായിടത്തുവെച്ചും അറുക്കാവുന്നതാണ്, നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ സങ്കേതത്തിൽ വെച്ച് അറുത്തുകൊള്ളുക. ഞാൻ ഇവിടെയാണ് നിന്നത്, എന്നാൽ അറഫയിൽ

എല്ലായിടത്തും നിൽക്കുന്നതിനുള്ള ഇടമാണ്. ഞാൻ നിന്നത് ഇവിടെയാണ്, ജുമഇൽ (മുസ്ദലിഫ) എല്ലായിടത്തും നിൽക്കുന്നതിനുള്ള ഇടമാണ്(അഹ്മദ്, മുസ്‌ലിം).

അറഫയിൽ നിൽക്കുന്ന ആൾ അതിന്റെ അതിർത്തിക്കുള്ളിലാണെന്ന് ഉറപ്പ് വരുത്തുക. അതിർത്തികളിൽ അടയാളങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. അനേകം ഹാജിമാർ അജ്ഞതയാൽ, മറ്റുള്ളവർ ചെയ്യുന്നത് കണ്ട് ഇക്കാര്യത്തിൽ വളരെ അലംഭാവം കാണിക്കുന്നു. അറഫയുടെ അതിർത്തിക്ക് പുറത്ത് നിന്ന ഇക്കൂട്ടർക്ക് ഹജ്ജ് ലഭിക്കുകയില്ല. കാരണം ഹജ്ജ് അറഫയാണ്. അബ്ദുർറഹ്മാനുബ്നു യഅ്മുർ (റ) പറയുന്നു: 'നബി (സ) അറഫയിൽ നിൽക്കുന്ന വേളയിൽ നജ്ദിൽ നിന്നുള്ള കുറെ ആളുകൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന് സംശയം ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ നബി (സ) ഒരാളോട് വിളിച്ചു പറയാൻ കൽപിച്ചു: 'ഹജ്ജ് അറഫയാണ്, ജുമഅ് (മുസ്ദലിഫ) ദിവസരാവിൽ വന്നവന് മിനായിലെ മൂന്ന് ദിവസങ്ങൾ ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു, ആരെങ്കിലും രണ്ട് ദിവസംകൊണ്ട് ധൃതിയിൽ പുറപ്പെട്ടാൽ അവനതിൽ കുറ്റമില്ല, ആരെങ്കിലും പിന്തിപ്പിച്ച് (പൂർത്തിയാക്കിയാൽ) അവനും കുറ്റമില്ല. ഇത് വിളിച്ചുപറയാൻ നബി (സ) ഒരാളെ തന്റെ പിറകിൽ നിശ്ചയി ച്ചു' (അൽ ഖംസ).

അതിനാൽ അറഫയുടെ അതിർത്തിയെക്കുറിച്ച് ശ്രദ്ധയുണ്ടായിരിക്കലും, താൻ അറഫയുടെ അതിർത്തിക്കുള്ളിലാണെന്ന് ഉറപ്പ് വരുത്താൻ അതിനെക്കുറിച്ച് അന്വേഷിക്കലും നിർബന്ധമാണ്.

പകൽ സമയം സൂര്യാസ്തമയം വരെ അറഫയിൽ ഉണ്ടാവൽ നിർബന്ധമാണ്. കാരണം നബി (സ) സൂര്യാസ്തമയംവരെയാണ് നിന്നത്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങൾ എന്നിൽ നിന്നും ആരാധനാവിധികൾ സ്വീകരിക്കുക', സൂര്യാസ്തമയം മുമ്പ് അറഫയിൽ നിന്ന് സ്ഥലം വിടൽ ജാഹിലിയ്യാ സമ്പ്രദായങ്ങളിൽപ്പെട്ടതാണ്. ഇസ്‌ലാം വന്നത് അതിന് എതിരായിക്കൊണ്ടാണല്ലൊ.

പെരുന്നാൾ ദിവസം പ്രഭാതോദയം വരെ അറഫയിൽ നിൽക്കാവുന്ന സമയമാണ്. നബി (സ) പറഞ്ഞു:

(من جاء ليلة جمع قبل طلوع الفجر فقد أدرك) (ترمذي)

'ജുമഇന്റെ രാത്രിയിൽ പ്രഭാതോദയത്തിന് മുമ്പായി ആർക്കെങ്കിലും (അറഫയിൽ നിൽക്കാൻ സാധിച്ചാൽ) അവന് അറഫ ലഭിച്ചു' (തുർമുദി, അബൂദാവൂദ്, നസാഇ, ഇബ്നുമാജ, ദാരിമി). അതിനാൽ അറഫയിൽ നിൽക്കാതെ പെരുന്നാൾ ദിവസം പ്രഭാതം പുലർന്നവന് ഹജ്ജ് നഷ്ടപ്പെട്ടു.

ഇഹ്റാം ചെയ്യുന്ന അവസരത്തിൽ, 'എനിക്ക് വല്ല പ്രതിബന്ധവും നേരിടുന്ന പക്ഷം ഞാൻ അവിടെ വെച്ച് തഹല്ലുലാവുമെന്ന' നിബന്ധനയോടെ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ച ആളാണെങ്കിൽ അയാൾക്ക് ഇഹ്റാമിൽ നിന്നും ഒഴിവാകാവുന്നതാണ്, അയാൾ ഒരു പ്രായശ്ചിത്തവും ചെയ്യേണ്ടതില്ല. നിബന്ധനയോടെയല്ലാതെ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ചയാളാണെങ്കിൽ അയാൾ ഉംറ ചെയ്ത് തഹല്ലുലാവേണ്ടതാണ്. അയാൾ കഅ്ബയെ ത്വവാഫ് ചെയ്യുകയും, സ്വഫാ മർവകൾക്കിടയിൽ സഅ്യ് നടത്തുകയും തല മുണ്ഡനം ചെയ്യുകയും വേണം. അയാളുടെ കൂടെ ബലിമൃഗം ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ബലിയറുക്കുകയും, അടുത്ത വർഷം വന്ന് തനിക്ക് നഷ്ടപ്പെട്ട ഹജ്ജ് ചെയ്ത് വീട്ടുകയും ബലി നൽകുകയും വേണം. ബലിമൃഗത്തെ ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഹജ്ജിൽ 3 ദിവസവും നാട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ശേഷം 7 ദിവസവുമായി ആകെ 10 ദിവസം നോമ്പ് പിടിക്കണം. അബൂ അയ്യൂബിനും (റ) ഹബ്ബാറു ബ്നുൽ അസ്‌വദിനും (റ) ഹജ്ജ് നഷ്ടപ്പെട്ടപ്പോൾ പെരുന്നാൾ ദിവസം ഉംറ ചെയ്ത് തഹല്ലുലാവാനും, തഹല്ലുലായവരായി മടങ്ങാനും, ശേഷം അടുത്ത വർഷം വന്ന് ഹജ്ജ് ചെയ്യാനും ബലി നൽകാനും, ബലിമൃഗം കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ ഹജ്ജിൽ 3 ദിവസവും കുടുംബത്തിൽ ചെന്ന ശേഷം 7 ദിവസവുമായി 10 നോമ്പ് പിടിക്കാനും ഉമറുബ്നുൽ ഖത്ത്വാബ് (റ) കൽപ്പിച്ചതായി ഇമാം മാലിക് (റ) തന്റെ മുവത്വയിൽ ഉദ്ധരിച്ചതാണ് ഇതിനാധാരം.

മുസ്ദലിഫയിൽ രാത്രി താമസിക്കൽ:

അറഫയിൽ നിന്നവർ സൂര്യാസ്തമയ ശേഷം മുസ്ദലിഫയിലേക്ക് പോവുകയും, അവിടെ വെച്ച് മഗ്രിബ് മൂന്നും ഇശാഅ് രണ്ടുമായി ജംഉം ഖസ്വറുമായി നമസ്കരിക്കുകയും വേണം. ഉസാമതുബ്നു സൈദിൽ നിന്നും റിപ്പോർട്ട്, അദ്ദേഹം പറയുന്നു: 'നബി (സ) അറഫയിൽ നിന്നും പുറപ്പെട്ടു, ശിഅ്ബിൽ എത്തിയപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഇറങ്ങി. ശേഷം അദ്ദേഹം മൂത്രവിസർജ്ജനം നടത്തി. ശേഷം വുദുവെടുത്തു, എന്നാൽ വുദുവിനെ ഭംഗിയാക്കിയില്ല. അപ്പോൾ ഞാൻ ചോദിച്ചു: 'നമസ്കാരത്തിനാണോ അല്ലാഹുവിന്റെ ദൂതരെ! അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'നമസ്കാരം നിനക്ക് മുമ്പിലാണ്' അങ്ങനെ അദ്ദേഹം മുസ്ദലിഫയിൽ വരികയും അവിടെവെച്ച് വുദുവെടുക്കുകയും വുദുവിനെ നന്നാക്കുകയും ചെയ്തു, ശേഷം നമസ്കാരത്തിന് ഇഖാമത്ത് വിളിക്കപ്പെടുകയും മഗ്രിബ് നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു, വീണ്ടും ഇഖാമത്ത് വിളിക്കപ്പെടുകയും ഇശാ നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു'.

പ്രവാചകന്റെ ഈ ചര്യയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഹാജി മഗ്രിബും ഇശാഉം മുസ്ദലിഫയിൽ വെച്ച് നമസ്കരിക്കലാണ് സുന്നത്ത്. എന്നാൽ അർദ്ധരാത്രി വിട്ടുകടന്ന് ഇശാഇന്റെ സമയം തെറ്റുമെന്ന് ഭയപ്പെട്ടാൽ സമയം തെറ്റുന്നതിന് മുമ്പ് എവിടെ വെച്ചാണെങ്കിലും നമസ് കരിക്കൽ അയാൾക്ക് നിർബന്ധമാണ്.

ആരാത്രി ഹാജി മുസ്ദലിഫയിൽ താമസിക്കണം, നമസ്കാരമോ മറ്റു ആരാധനകളോ കൊണ്ട് രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടരുത്, കാരണം നബി (സ) അപ്രകാരം ചെയ്തിട്ടില്ല.

ഇബ്നുഉമർ(റ)വിൽ നിന്നും ഇമാം ബുഖാരി റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നു, മഗ്രിബിനും ഇശാക്കുമിടയിൽ നബി (സ) ജുമഇൽ വെച്ച് ജംഅ് ചെയ്തു. അവക്കിടയിലോ അവ ഓരോന്നും കഴിഞ്ഞ ഉടനെയോ നബി (സ) തസ്ബീഹ് ചൊല്ലിയില്ല'.

ജാബിർ (റ)വിൽ നിന്നും ഇമാം മുസ്ലിം റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നു, 'നബി (സ) മുസ്ദലിഫയിൽ വരികയും മഗ്രിബും ഇശാഉം ഒരു ബാങ്കും രണ്ട് ഇഖാമത്തും കൊണ്ട് നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു. അവക്ക് രണ്ടിനുമിടയിൽ ഒരു തസ്ബീഹും ചൊല്ലിയിട്ടില്ല. ശേഷം പ്രഭാതോദയം വരെ അദ്ദേഹം ചരിഞ്ഞു കിടന്നു.

ബലഹീനർക്ക് മുസ്ദലിഫയിൽ നിന്നും രാത്രിയുടെ അന്ത്യയാമത്തിൽ പുറപ്പെട്ടു പോവൽ അനുവദനീയമാണ്.

ഇബ്നു അബ്ബാസ് (റ)വിൽ നിന്നും ഇമാം മുസ്ലിം ഉദ്ദരിക്കുന്നു,

(بعث بي رسول الله صلى الله عليه وسلم بسحرٍ من جمع في ثقل رسول الله صلى الله عليه وسلم)

'ബലഹീനരെയും കൊണ്ട് ജുമഇൽ നിന്നും രാത്രിയുടെ അന്ത്യയാമത്തിൽ നബി(സ) എന്നെ നിയോഗിച്ച യക്കുകയുണ്ടായി'.

ഇബ്നു ഉമർ (റ)വിൽ നിന്നും റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തതായി ബുഖാരിയിലും മുസ്ലിമിലും കാണാം, അദ്ദേഹം തന്റെ കുടുംബത്തിലെ ബല ഹീനരെ മുമ്പിൽ പറഞ്ഞയച്ചിരുന്നു. അങ്ങനെ അവർ രാത്രിയിൽ മുസ്ദലിഫയിൽ മശ്അറുൽ ഹറാമിന്റെ അടുക്കൽ നിൽക്കും. അവർക്ക് സാധിക്കുന്നത്ര അവർ അല്ലാഹുവിനെ സ്മരിക്കും, ശേഷം അവിടെ നിന്ന് പോവും, അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ മിനായിൽ സ്വുബ്ഹി നമസ്കാരത്തിന് എത്തിച്ചേരുന്നവരും അതിന്റെ ശേഷം അവിടെ എത്തിച്ചേരുന്നവരും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവർ എത്തിച്ചേർന്നാൽ ജംറകളിൽ എറിയും. പ്രവാചകൻ (സ) ഇളവ് നൽകിയവരാണവർ എന്ന് ഇബ്നു ഉമർ (റ) പറയാറുണ്ടായിരുന്നു.

എന്നാൽ ബലഹീനരോ ബലഹീനന്റെ കൂടെയുള്ളവരോ അല്ലാത്ത എല്ലാവരും ഫജ്ർ നമസ്കരിക്കുന്നത് വരെ മുസ്ദലിഫയിൽ ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതാണ്.

ആയിശ (റ)യിൽ നിന്നും നിവേദനം, അവർ പറഞ്ഞു: 'മുസ്ദലിഫ രാവിൽ, നബി (സ)യും മറ്റാളുകളും യാത്രയാവും മുമ്പെ യാത്ര പോവാൻ സൗദ (റ) അനുവാദം ചോദിച്ചു, അവർ ബലഹീനയായ സ്ത്രീയായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഞങ്ങളെ നേരം പുലരുവോളം അവിടെ തടഞ്ഞു വെച്ചു, ശേഷം ഞങ്ങളെല്ലാം ഒന്നിച്ച് പുറപ്പെട്ടു. സൗദ (റ) ചോദിച്ചതുപോലെ ഞാനും

നബി (സ)യോട് ചോദിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുവാദത്തോടെ എനിക്കും പോവാമായിരുന്നു, എങ്കിൽ അതായിരുന്നു എനിക്കേറ്റവും ഇഷ്ടം' (മുസ്‌ലിം).

മറ്റൊരു റിപ്പോർട്ടിലുണ്ട്, അവർ പറഞ്ഞു: 'സൗദാ (റ) അനുവാദം ചോദിച്ചതുപോലെ ഞാനും അദ്ദേഹത്തോട് അനുവാദം ചോദിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ എത്ര നന്നായിരുന്നു' എന്ന്.

അങ്ങനെ അദ്ദേഹം ഫജ്ർ നമസ്കരിച്ചപ്പോൾ മശ്അറുൽ ഹറാമിന്റെ അടുക്കൽ വന്നു, ഖിബ്‌ലക്ക് അഭിമുഖമായി നിന്നു കൊണ്ട് അദ്ദേഹം അല്ലാഹുവിന്റെ ഏകത്വത്തെ സ്മരിക്കുകയും തക്ബീറും തഹ്‌ലീലും ചൊല്ലുകയും നേരം നന്നായി മഞ്ഞവർണ്ണം വ്യാപിക്കുന്നതുവരെ അദ്ദേഹം ഉദ്ദേശിച്ചത് പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തു.

മശ്അറുൽ ഹറാമിലേക്ക് പോവാൻ സാധ്യമായില്ലെങ്കിൽ തന്റെ സ്ഥാനത്ത് നിന്നുകൊണ്ട് പ്രാർത്ഥിച്ചാൽ മതി. നബി (സ) പറഞ്ഞു: 'ഞാൻ ഇവിടെ നിന്നു, (എങ്കിലും) ജുമഉൽ എല്ലായിടത്തും നിൽക്കാവുന്നതാണ്'.

മിനായിലേക്കുള്ള സഞ്ചാരം, അവിടെ ഇറങ്ങൽ:

മുസ്ദലിഫയിൽ രാപ്പാർത്ത ഹാജിമാർ ദുആ ദിക്റുകളിൽ നിന്നും വിരമിച്ച് സൂര്യോദയത്തിനുമുമ്പായി മിനായിലേക്ക് പുറപ്പെടണം. മിനായിലെത്തിയാൽ താഴെ പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ അവർ ചെയ്യണം:

1– ജംറത്തുൽ അഖബയിൽ എറിയുക. മക്കയോട് ഏറ്റവും അടുത്തുള്ളതും മിനായുടെ അവസാനത്തിലുള്ളതുമായ വലിയ ജംറയാണിത്. കടലമണിയെക്കാൾ അൽപ്പം വലിപ്പമുള്ള ഏഴ് കല്ലുകൾ അവിടെ എറിയണം. കല്ലുകൾ ഒന്നിനു പിറകെ ഒന്നായാണ് എറിയേണ്ടത്, സാധ്യമാവുമെങ്കിൽ ബത്വനുൽ വാദിയിൽ നിന്ന് എറിയുക, അപ്പോൾ കഅ്ബ തന്റെ ഇടതുഭാഗത്തും മിനാ തന്റെ വലതുഭാഗത്തുമായിരിക്കും. ഇബ്നു മസ്ഊദ് (റ) വിൽ നിന്നും ഉദ്ധരിക്കപ്പെടുന്നു: 'അദ്ദേഹം ജംറത്തുൽ കുബ്റായിലേക്ക് ചെല്ലുകയും, കഅ്ബയെ തന്റെ ഇടതുഭാഗത്തും മിനായെ തന്റെ വലതുഭാഗത്തുമാക്കിക്കൊണ്ട് ഏഴ് കല്ലുകൾ എറിയുകയും ചെയ്തു. ശേഷം അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'ഇതാണ് സൂറത്തുൽ ബഖറയിൽ സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ട ഏറ് (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം). ഓരോ കല്ലും എറിയുമ്പോൾ 'അല്ലാഹു അക്ബർ' എന്ന് തക് ബീർ ചൊല്ലണം. വലിയ കല്ലുകൾ കൊണ്ടോ ഷൂ, ചെരുപ്പ് പോലെയുള്ളവ കൊണ്ടോ എറിയൽ അനുവദനീയമല്ല.

വിനയത്തോടെയും ഭയഭക്തിയോടെയും തക്ബീർ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടുമാണ് എറിയേണ്ടത്. വിവരമില്ലാത്ത പലരും ചെയ്യുന്നപോലെ രോഷത്തോടെയും ചീത്ത വിളിച്ചും അട്ടഹസിച്ചും എറിയാൻ പാടില്ല. കാരണം ജംറകളിൽ എറിയൽ അല്ലാഹുവിന്റെ ചിഹ്നങ്ങളിൽപ്പെട്ടതാണ്. അല്ലാഹു പറയുന്നു: 'അല്ലാഹുവിന്റെ ചിഹ്നങ്ങളെ ആരെങ്കിലും ബഹുമാനിച്ചാൽ തീർച്ചയായും അത് ഹൃദയങ്ങളുടെ തഖ്‌വയിൽപ്പെട്ടതാണ്'.

നബി (സ) പറഞ്ഞു: 'കഅ്ബക്കുള്ള പ്രദക്ഷിണവും, സ്വഫാമർവകൾക്കിടയിലുള്ള സഅ്യും, ജംറകളിലെ ഏറുമെല്ലാം നിശ്ചയിക്കപ്പെ ട്ടിരിക്കുന്നത് അല്ലാഹുവിനെക്കുറിച്ചുള്ള സ്മരണ നിലനിറുത്താൻ വേണ്ടിയാണ്'.

ജംറകളിൽ ശക്തി പ്രയോഗിച്ച് തിക്കിത്തിരക്കി മുസ്‌ലിം സഹോദരങ്ങൾക്ക് പ്രയാസമുണ്ടാക്കാനോ അവരെ ഉപദ്രവിക്കാനോ പാടുള്ളതല്ല.

2– ജംറയിലെ ഏറ് കഴിഞ്ഞ ശേഷം, തന്റെ കൂടെ ബലി മൃഗം കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതിനെ അറുക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ വാങ്ങിച്ച് അറുക്കണം.

നിർബന്ധമായ ബലികളുടെ ഇനങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചും അതിന്റെ വിശേഷണങ്ങളെക്കുറിച്ചും അറുക്കേണ്ട സ്ഥലം സമയം എന്നിവയെക്കുറിച്ചും അറുക്കേണ്ട രൂപത്തെക്കുറിച്ചുമെല്ലാം മുമ്പ് വിശദീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. വേണ്ടത് ആവർത്തിച്ച് വായിക്കുക.

3- ബലിയറുത്ത ശേഷം പുരുഷൻ തലമുണ്ഡനം ചെയ്യുകയോ മുടി മുറിക്കുകയോ ചെയ്യണം, മുണ്ഡനമാണ് ഏറ്റവും ഉത്തമം. കാരണം അല്ലാഹു അവരെയാണ് മുന്തിച്ചത്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

(محلقين رؤوسكم ومقصرين) 'നിങ്ങളുടെ തലകൾ മുണ്ഡനം ചെയ്തവരും മുടി മുറിച്ചവരുമായിക്കൊണ്ട്'. അതു പോലെ നബി (സ) ചെയ്തതും അതുതന്നെയാണ്. അനസ്ബ്നുമാലിക് (റ)വിൽ നിന്നും നിവേദനം: 'നബി (സ) മിനായിൽ വന്നു, അങ്ങനെ ജംറയിൽ എറിഞ്ഞു, ശേഷം മിനായിലെ തന്റെ താവളത്തിൽ വരികയും ശേഷം അറുക്കുകയും ചെയ്തു. ശേഷം ക്ഷുരകനോട് പറഞ്ഞു: 'എടുത്തോളൂ, അദ്ദേഹം തന്റെ വലതു ഭാഗത്തേക്കും ശേഷം ഇടതുഭാഗത്തേക്കും ആംഗ്യം കാണിച്ചു, ശേഷം അത് ജനങ്ങൾക്ക് കൊടുക്കാൻ തുടങ്ങി' (മുസ്‌ലിം).

അതുപോലെ നബി (സ) മുണ്ഡനം ചെയ്തവർക്ക് വേണ്ടി മൂന്ന് പ്രാവശ്യവും മുടി മുറിച്ചവർക്ക് വേണ്ടി കാരുണ്യത്തിനും പാപമോചനത്തിനുമായി ഒരു പ്രാവശ്യവുമാണ് പ്രാർത്ഥിച്ചത്. കാരണം മുണ്ഡനം ചെയ്യൽ, തന്റെ ഓരോ മുടിയും വീഴ്ത്തിക്കളയുന്നതിലൂടെ അല്ലാഹുവിനെ മഹത്വപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ മൂർത്ത രൂപമാണ്.

മുണ്ഡനം ചെയ്യുന്നതോ മുടി മുറിക്കുന്നതോ ഏതായാലും തലയുടെ മുഴുവൻ ഭാഗത്തുനിന്നുമായിരിക്കണം. അല്ലാഹു പറയുന്നത്: 'നിങ്ങളുടെ തലകൾ മുണ്ഡനം ചെയ്തവരായും (മുടി) മുറിച്ചവരായും' എന്നാണല്ലോ.

ഇവിടെ തലയിലേക്ക് ചേർക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ട് പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ട ക്രിയ അതിന്റെ മുഴുവൻ ഭാഗങ്ങളെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ട്. കാരണം തലയുടെ ചില ഭാഗങ്ങൾ ഒഴിവാക്കി ചില ഭാഗങ്ങൾ മാത്രം ക്ഷൗരം ചെയ്യൽ ശറഇൽ വിരോധിക്കപ്പെട്ടതാണ്. നാഫിഅ്ബ്നു ഉമറിൽ നിന്നും റിപ്പോർട്ട്, 'നബി (സ) 'ഖസഇ'നെ (قزع) വിരോധിച്ചിരിക്കുന്നു. അപ്പോൾ നാഫിഇനോട് ചോദിക്കപ്പെട്ടു: എന്താണ് 'ഖസഅ്' അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: (ഒരുകുട്ടിയുടെ) തലയുടെ ചില ഭാഗങ്ങൾ ക്ഷൗരം ചെയ്യുകയും ചില ഭാഗങ്ങൾ ഒഴിവാക്കുകയും ചെയ്യലാണത്. അപ്പോൾ ഖസഅ് വിരോധിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നിരിക്കെ അതൊരിക്കലും അല്ലാഹുവിലേക്കുള്ള ഒരു സാമീപ്യ മാർഗ്ഗമാവുകയില്ല. നബി (സ)യാണെങ്കിൽ അല്ലാഹുവിനുള്ള ഒരു ആരാധനാകർമ്മമായിക്കൊണ്ട് തന്റെ തല മുഴുവനുമാണ് മുണ്ഡനം ചെയ്തത്. അദ്ദേഹം പറയുകയും ചെയ്തു: 'നിങ്ങൾ എന്നിൽ നിന്നും നിങ്ങളുടെ ഹജ്ജിന്റെ കർമ്മങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുക'.

എന്നാൽ സ്ത്രീ തന്റെ മുടിയുടെ അറ്റത്തുനിന്നും വിരൽത്തല നീളത്തിൽ മുറിച്ചുകളയുകയാണ് വേണ്ടത്.

മേൽപ്പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ ചെയ്ത് കഴിഞ്ഞാൽ സ്ത്രീയൊഴികെ ഇഹ്റാമിൽ നിഷിദ്ധമായ എല്ലാകാര്യങ്ങളും ഹാജിക്ക് അനുവദനീയമാവും. അതോടെ സുഗന്ധം പൂശുകയും വസ്ത്രം മാറ്റുകയും മുടിയും നഖവും മുറിക്കുകയും ചെയ്യാം. സ്ത്രീ സംസർഗ്ഗമൊഴികെ ഇഹ്റാമിൽ നിഷിദ്ധമായ മറ്റു കാര്യങ്ങളും ആവാം.

ഈ തഹല്ലുലിൽ സുഗന്ധം പൂശൽ സുന്നത്താണ്. ആയിശ (റ) പറയുന്നു: 'ഞാൻ നബി (സ)ക്ക് ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന് മുമ്പ് ഇഹ്റാമിന് വേണ്ടിയും കഅ്ബ ത്വവാഫ് ചെയ്യുന്നതിന് മുമ്പ് തഹല്ലുലിന് വേണ്ടിയും സുഗന്ധം പൂശിക്കൊടുക്കാറുണ്ടായിരുന്നു' (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം).

ഇമാം മുസ്‌ലിമിന്റെ വാക്കുകളിൽ ഇപ്രകാരം കൂടിയുണ്ട്: 'ഞാൻ നബി (സ)ക്ക് അദ്ദേഹം ഇഹ്റാം ചെയ്യുന്നതിന് മുമ്പും ബലി ദിവസം കഅ്ബ ത്വവാഫ് ചെയ്യുന്നതിന് മുമ്പും, കസ്തൂരി കലർന്ന സുഗന്ധം പൂശിക്കൊടുക്കാറുണ്ടായിരുന്നു'.

4- കഅ്ബ ത്വവാഫ് ചെയ്യൽ: ഇതാണ് ഇഫാദയുടെയും സിയാറയുടെയും ത്വവാഫ്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

﴿ ثُمَّ لْيَقْضُوا۟ تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا۟ نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا۟ بِٱلْبَيْتِ ٱلْعَتِيقِ ﴾ (الحج: 29)

'പിന്നെ അവർ തങ്ങളുടെ അഴുക്ക് നീക്കിക്കളയുകയും, തങ്ങളുടെ നേർച്ചകൾ നിറവേറ്റുകയും, പുരാതനമായ ആ ഭവനത്തെ പ്രദക്ഷിണം വെക്കുകയും ചെയ്തുകൊള്ളട്ടെ' (ഹജ്ജ്: 29).

ജാബിർ (റ)വിൽ നിന്നും നബി (സ)യുടെ ഹജ്ജിന്റെ രൂപം വിശദീകരിക്കുന്ന ഹദീസിൽ സ്വഹീഹു മുസ്‌ലിമിൽ കാണാം, അദ്ദേഹം പറയുന്നു: 'പിന്നീട് നബി (സ) വാഹനം കയറി മക്കയിലേക്ക് പോയി, ശേഷം അവിടെവെച്ച് അദ്ദേഹം ദുഹ്ർ നമസ്കരിച്ചു....'

ആയിശ (റ)യിൽ നിന്നും നിവേദനം. അവർ പറയുന്നു: 'ഞങ്ങൾ നബി (സ)യോടൊപ്പം ഹജ്ജ് ചെയ്തു, അങ്ങനെ ബലി ദിവസം ഞങ്ങൾ ത്വവാഫുൽ ഇഫാദ ചെയ്തു' (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം).

തമത്തുഅ് ആയി ഹജ്ജ് ചെയ്തവനാണെങ്കിൽ ത്വവാഫിന് ശേഷം സഅ്യും കൂടെ നിർവ്വഹിക്കണം. കാരണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ സഅ്യ് ഉംറയുടേതായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം നിർബന്ധമായും ഹജ്ജിന്റെ സഅ്യ് നിർവ്വഹിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ആയിശ(റ)യിൽ നിന്നും നിവേദനം, അവർ പറഞ്ഞു: 'ഉംറക്ക് ഇഹ്റാം ചെയ്ത ആളുകൾ കഅ്ബയെ ത്വവാഫും, സ്വഫാമർവക്കിടയിൽ സഅ്യും ചെയ്തു. അവർ തഹല്ലുലാവുകയും, ശേഷം അവർ മിനായിൽ നിന്ന് മടങ്ങിവന്ന അവസരത്തിൽ വീണ്ടും അവരുടെ ഹജ്ജിന് വേണ്ടി മറ്റൊരു ത്വവാഫും സഅ്യും കൂടി ചെയ്തു. എന്നാൽ ഹജ്ജിനും ഉംറക്കും കൂടി ഒന്നിച്ച് ഇഹ്റാം ചെയ്തവർ ഒരു ത്വവാഫ് മാത്രമേ ചെയ്തുള്ളു' (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം).

ആയിശാ(റ)യിൽ നിന്നും ഇമാം മുസ്‌ലിം റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നു, അവർ പറഞ്ഞു: 'സ്വഫാ മർവക്കിടയിൽ സഅ്യ് നടത്താത്ത ഒരു മനുഷ്യന്റെയും ഹജ്ജും ഉംറയും അല്ലാഹു പൂർണ്ണമാക്കിയിട്ടില്ല'. ഇത് ഇമാം ബുഖാരി ഒരു കുറിപ്പായി കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്.

ഇബ്നുഅബ്ബാസ് (റ)വിൽ നിന്നും റിപ്പോർട്ട്, അദ്ദേഹം പറയുന്നു: 'ശേഷം തർവിയ ദിവസം വൈകുന്നേരം നബി (സ) ഞങ്ങളോട് ഹജ്ജിന് ഇഹ്റാം ചെയ്യാൻ കൽപ്പിച്ചു, അങ്ങനെ ഞങ്ങൾ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നും വിരമിച്ചപ്പോൾ ഞങ്ങൾ വന്ന് കഅ്ബ ത്വവാഫ് ചെയ്യുകയും സ്വഫാമർവയിൽ സഅ്യ് നടത്തുകയും ചെയ്തു, ഞങ്ങളുടെ ഹജ്ജ് പൂർത്തിയായി, ഞങ്ങളുടെ മേൽ ബലി നിർബന്ധമായിരുന്നു'.

ഹാജി മുഫ്രിദോ (ഹജ്ജിന് മാത്രം ഇഹ്റാം ചെയ്തവൻ) ഖാരിനോ (ഹജ്ജിനും ഉംറക്കും കൂടി ഒന്നിച്ച് ഇഹ്റാം ചെയ്തവൻ) ആണെങ്കിൽ ത്വവാഫുൽ ഖുദൂമിന്റെ കൂടെ സഅ്യ് ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ വീണ്ടും സഅ്യ് ആവർത്തിക്കേണ്ടതില്ല. ജാബിർ (റ) പറയുന്നു: 'നബി (സ)യും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഹാബത്തും സ്വഫാമർവകൾക്കിടയിൽ ആദ്യത്തെ സഅ്യായ ഒരൊറ്റ സഅ്യ് മാത്രമേ ചെയ്തിട്ടുള്ളു' (മുസ്‌ലിം).

എന്നാൽ മുമ്പ് സഅ്യ് നിർവ്വഹിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിൽ അയാൾക്ക് സഅ്യ് നിർബന്ധമാണ്, കാരണം ആയിശ (റ)യിൽ നിന്ന് ഉദ്ദരിക്കപ്പെട്ട പോലെ സഅ്യ് നിർവ്വഹിക്കാതെ ഹജ്ജ് പൂർണ്ണമാവുകയില്ല.

ത്വവാഫുൽ ഇഫാദ നിർവ്വഹിക്കുകയും മുമ്പോ ശേഷമോ സഅ്യ് നിർവ്വഹിക്കുകയും ചെയ്താൽ മുഫ്രിദോ മുഖ്രിനോ ആണെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന് പൂർണ്ണവിരാമം ആയി. അദ്ദേഹത്തിന് ഇഹ്റാമിൽ നിഷിദ്ധമായിരുന്ന എല്ലാം ഇതോടെ അനുവദനീയമായി. ഇബ്നുഉമർ (റ)വിൽ നിന്നും പ്രവാചകന്റെ ഹജ്ജിനെക്കുറിച്ച് മുത്തഫഖുൻ അലൈഹിയുടെ റിപ്പോർട്ടിൽ കാണാം, 'ബലി ദിവസം അദ്ദേഹം തന്റെ ബലി അറുത്തു, കഅ്ബയിലേക്ക് പോവുകയും ത്വവാഫ് നട ത്തുകയും ചെയ്തു. ഇതോടെ അവർക്ക് നിഷിദ്ധമായിരുന്ന മുഴുവൻ കാര്യങ്ങളിൽ നിന്നും അവർ പൂർണ്ണമായും തഹല്ലുലായി'.

പെരുന്നാൾ ദിവസത്തെ കർമ്മങ്ങൾ താഴെപറയുന്ന രൂപത്തിൽ ക്രമപ്പെടുത്തി നിർവ്വഹുക്കുന്നതാണ് ഏറ്റവും ഉത്തമം.

1) ജംറത്തുൽ അഖബയിൽ എറിയൽ.

2) ബലിയറുക്കൽ.

3) മുടി നീക്കൽ അല്ലെങ്കിൽ മുറിക്കൽ.

4) മുതമത്തിആണെങ്കിൽ, അല്ലെങ്കിൽ ത്വവാഫുൽ ഖുദൂമിന്റെ കൂടെ സഅ്യ് നിർവ്വഹിച്ചിട്ടില്ലാത്ത മുഫ്‌രിദോ ഖാരിനോ ആണെങ്കിൽ, ത്വവാഫും ശേഷം സഅ്യും നിർവ്വഹിക്കൽ.

നബി (സ) ഈ രൂപത്തിലാണ് കർമ്മങ്ങൾ ക്രമപ്പെടുത്തിയത്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങൾ എന്നിൽനിന്നും കർമ്മങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുക'. എന്നാൽ ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും മറ്റൊന്നിനെ മുൻകടക്കുകയോ പിന്തിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നത് അതുകൊണ്ട് കുഴപ്പമൊന്നുമി ല്ല. ഇബ്നു അബ്ബാസ് (റ) വിൽ നിന്നും നിവേദനം, നബി (സ)യോട് അറവും മുടിനീക്കലും ഏറുമെല്ലാം മുന്തിച്ചതായും പിന്തിച്ചതായും പറയപ്പെട്ടു. അപ്പോഴെല്ലാം അദ്ദേഹം പറഞ്ഞത്: 'കുറ്റമില്ല' എന്നാ യിരുന്നു' (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം).

ഇമാം ബുഖാരിയുടെ റിപ്പോർട്ടിൽ കാണാം. അദ്ദേഹം പറയുന്നു: 'ബലി ദിവസം നബി (സ) മിനായിൽ വെച്ച് ചോദിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു അപ്പോഴെല്ലാം അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'കുറ്റമില്ല'. അപ്പോൾ ഒരാൾ ചോദിച്ചു: 'ഞാൻ അറുക്കുന്നതിന് മുമ്പ് മുടി നീക്കി, നബി (സ) പറഞ്ഞു: 'അറുത്തോളൂ കുഴപ്പമില്ല' മറ്റൊരാൾ പറഞ്ഞു: 'ഞാൻ വൈകുന്നേരമാണ് എറിഞ്ഞത് നബി (സ) പറഞ്ഞു: 'കുഴപ്പമില്ല'.

അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു അംറിൽ നിന്നും റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ടതായി സ്വഹീഹ് മുസ്‌ലിമിൽ കാണാം. 'ഏറിന്റെ മുമ്പ് മുടി നീക്കിയതിനെക്കുറിച്ചും, ഏറിന്റെ മുമ്പ് അറുത്തതിനെക്കുറിച്ചും, ഏറിന് മുമ്പ് ത്വവാഫുൽ ഇഫാദ നടത്തിയതിനെക്കുറിച്ചുമെല്ലാം നബി (സ) ചോദിക്കപ്പെട്ടു, അപ്പോൾ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'എറിഞ്ഞോളൂ കുറ്റമില്ല'. അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു അംറ് (റ) പറയുന്നു: 'അന്ന് നബി (സ) ചോദിക്കപ്പെട്ട ഏതൊന്നിനും അദ്ദേഹം മറുപടി പറയുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടത് 'ചെയ്തോളൂ കുഴപ്പമില്ല' എന്നാണ്'.

പെരുന്നാൾ ദിവസം ത്വവാഫിന് സാധ്യമായില്ലെങ്കിൽ വൈകിപ്പിക്കൽ അനുവദനീയമാണ്. എന്നാൽ അയ്യാമുത്തശ്‌രീഖ് (ദുൽഹജ്ജ്: 11,12,13 ദിവസങ്ങൾ) വിട്ടുകടക്കാതിരിക്കലാണ് ഏറ്റവും ഉത്തമം. രോഗം, ഹൈദ്, നിഫാസ് പോലെയുള്ള പ്രതിബന്ധങ്ങൾ ഉണ്ടെങ്കിലൊഴികെ.

വീണ്ടും മിനായിലേക്ക്:

പെരുന്നാൾ ദിവസം ത്വവാഫും സഅ്യും കഴിഞ്ഞ് ഹാജി വീണ്ടും മിനായിലേക്ക് തന്നെ മടങ്ങുകയും പെരുന്നാൾ ദിവസവും തശ്‌രീഖ് ദിവസങ്ങളും അവയുടെ രാവുകളും അവിടെ താമസിക്കുകയും വേണം. കാരണം നബി (സ) ഈ ദിവസങ്ങളിലും അവയുടെ രാവുകളിലും അവിടെയാണ് കഴിച്ചുകൂട്ടിയത്. അതിനാൽ ധൃതിയില്ലാത്ത ഹാജി 11,12,13 ദിവസങ്ങളുടെ രാവുകൾ മിനായിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടണം. കാരണം നബി (സ) അപ്രകാരം അവിടെ രാപ്പാർത്തു. അദ്ദേഹം പറയുകയും ചെയ്തു: 'നിങ്ങളുടെ കർമ്മങ്ങൾ നിങ്ങൾ എന്നിൽ നിന്നും സ്വീകരിക്കുക'.

ഹജ്ജിന്റയോ ഹാജിമാരുടെയോ നന്മക്കുവേണ്ടി, മാന്യമായ കാരണങ്ങൾ ഉണ്ടാവുന്ന പക്ഷം മിനായിലെ രാപ്പാർക്കൽ ഒഴിവാക്കാവുന്നതാണ്. അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു അംറ് (റ)വിൽ നിന്നും നിവേദനം: 'ഹാജിമാർക്ക് വെള്ളം നൽകാനായി മിനായുടെ രാത്രികൾ മക്കയിൽ താമസിക്കാൻ നബി (സ)യോട് അബ്ബാസ്ബ്നു അബ്ദുൽമുത്വലിബ് (റ) അനുവാദം ചോദിച്ചു, അപ്പോൾ അദ്ദേഹം അനുവാദം നൽകുക യും ചെയ്തു'. (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം).

അതുപോലെ, ആസിമ്ബ്നു അദിയ്യ് (റ) വിൽ നിന്നും നിവേദനം: 'നബി (സ) ഒട്ടക ഇടയർക്ക് മിന വിട്ട് അവരുടെ വീടുകളിൽ രാപ്പാർക്കാൻ ഇളവ് നൽകുകയുണ്ടായി' (അൽ ഖംസ).

അയ്യാമുത്തശ്‌രീഖിന്റെ ദിവസങ്ങളിൽ ഓരോ ദിവസവും മൂന്ന് ജംറകളിലും ഒന്നിന് പിറകെ ഒന്നായി ഏഴ് കല്ലുകൾ എറിയണം. ഓരോ കല്ലിന്റെയും കൂടെ തക്ബീർ ചൊല്ലുകയും വേണം. സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്ന് തെറ്റിയ ശേഷമാണ് എറിയേണ്ടത്.

ആദ്യം മസ്ജിദുൽ ഖൈഫിന്റെ സമീപത്തുള്ള ഒന്നാം ജംറയെ എറിയുക. ശേഷം അൽപ്പം മുന്നോട്ടുപോയി ഒഴിഞ്ഞ് ഖിബ്‌ലക്ക് അഭിമുഖമായി ദീർഘമായി നിന്ന് കൈകളുയർത്തിക്കൊണ്ട് പ്രാർത്ഥിക്കണം.

ശേഷം മധ്യമ ജംറയെ എറിയണം. ശേഷം ഇടതുവശത്തേക്ക് മാറി ഖിബ്‌ലക്ക് അഭിമുഖമായിനിന്ന് കൈകളുയർത്തിക്കൊണ്ട് ദീർഘമായി പ്രാർത്ഥിക്കണം. ശേഷം ചെറിയ ജംറയെ എറിയണം. ശേഷം അവിടെ നിന്നു പിരിഞ്ഞ് പോവണം, പ്രാർത്ഥിക്കാൻ നിൽക്കേണ്ടതില്ല. ഇപ്രകാരം, നബി (സ) അവിടെ പ്രാർത്ഥിക്കാൻ നിൽക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നാണ് ഇമാം ബുഖാരി ഇബ്നു ഉമർ (റ)വിൽ നിന്നും ഉദ്ദരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ജംറകൾക്കിടയിൽ ദീർഘമായി നിൽക്കാൻ സാധ്യമാവാത്ത ആളുകൾ, വിവരമില്ലായ്മ കൊണ്ടോ അവഗണനയാലോ അനേകം ആളുകൾ പാടെ ഉപേക്ഷിച്ച ഈ സുന്നത്ത് പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കാനായി ഹാജി തനിക്ക് കഴിയുന്നത്രയെങ്കിലും നിൽക്കേണ്ടതുണ്ട്.

സുന്നത്ത് നഷടപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഈ നിറുത്തം ഉപേക്ഷിക്കാൻ ഹാജിക്ക് പാടുള്ളതല്ല. കാരണം സുന്നത്തുകൾ ഉപേക്ഷിക്കും തോറും തന്റെ ഹജ്ജിന്ന് ലഭിക്കുന്ന ശ്രേഷ്ഠത കുറഞ്ഞു വരികയും, ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ സുന്നത്ത് വ്യാപകമായി പ്രചരിപ്പിക്കാനുള്ള സാധ്യതകൾ നഷ്ടപ്പെടുകയുമാണ് സംഭവിക്കുന്നത്.

ഈ ദിവസങ്ങളിലെ (തശ്‌രീഖ് ദിവസങ്ങൾ) ഏറുകൾ സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്ന് തെറ്റിയ ശേഷമല്ലാതെ അനുവദനീയമല്ല. കാരണം നബി (സ) എറിഞ്ഞത് സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്ന് തെറ്റിയ ശേഷമാണ്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങൾ എന്നിൽ നിന്നും കർമ്മങ്ങൾ പഠിക്കുക'. ജാബിർ (റ)വിൽ നിന്നും നിവേദനം, അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'ബലി ദിവസം നബി (സ) ദുഹാ സമയത്ത് എറിഞ്ഞു, ശേഷമുള്ള ദിവസങ്ങൾ സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്ന് തെറ്റിയ ശേഷവും' (മുസ്‌ലിം).

അപ്രകാരമായിരുന്നു സ്വഹാബത്തും ചെയ്തിരുന്നത്. അബ്ദുല്ലാഹിബ്നുഉമർ (റ)വിൽ നിന്നും നിവേദനം, അദ്ദേഹം ചോദിക്കപ്പെട്ടു, 'എപ്പോഴാണ് ഞാൻ എറിയേണ്ടത്? അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'ഞങ്ങൾ അതിനായി തയ്യാറായി നിൽക്കും, അങ്ങനെ സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്ന് നീങ്ങിയാൽ ഞങ്ങൾ എറിയുകയും ചെയ്യും' (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം).

ദുൽഹജ്ജ് 12ന് ജംറകളിലെ ഏറ് കഴിഞ്ഞാൽ അയാൾ ഹജ്ജിന്റെ നിർബന്ധ ഘടകങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തനായി. ഇതിന് ശേഷം അയാൾക്ക് രണ്ടിൽ ഒന്ന് തെരഞ്ഞെടുക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്. ഒന്നുകിൽ ദുൽഹജ്ജ് 13നും, സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്നും തെറ്റിയ ശേഷമുള്ള അതിലെ ഏറിനു വേണ്ടി മിനായിൽ താമസിക്കാം, അല്ലെങ്കിൽ അന്ന് തന്നെ യാത്രയാവാം. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

﴿ فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَآ إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ لِمَنِ ٱتَّقَىٰ ﴾ (البقرة : 203)

'(അവയിൽ) രണ്ടു ദിവസം കൊണ്ട് മതിയാക്കി ആരെങ്കിലും ധൃതിപ്പെട്ട് പോരുന്ന പക്ഷം അവന് കുറ്റമില്ല, (ഒരു ദിവസം കൂടി) താമസി ച്ചു പോരുന്നവന്നും കുറ്റമില്ല. സൂക്ഷ്മത പാലിക്കുന്നവന്ന് (അതാണ് ഉത്തമം)' (ബഖറ: 203).

എന്നാൽ വൈകിപ്പിക്കുന്നതാണ് ഉത്തമം, കാരണം അതാണ് നബി (സ) ചെയ്തതും കൂടുതൽ കർമ്മങ്ങളുള്ളതും. 13–ാം രാവിലെ രാപ്പാർക്കലും 13ലെ ഏറും അതു മുഖേന ലഭിക്കുന്നു.

എന്നാൽ 12ന് സൂര്യാസ്തമയം വരെ മിനായിൽ അവശേഷിച്ചാൽ പിന്നീട് മിനാ വിട്ടുപോവാൻ പാടില്ല. കാരണം അല്ലാഹു പറഞ്ഞത് (രണ്ടു ദിവസം കൊണ്ട് മതിയാക്കി ആരെങ്കിലും ധൃതിപ്പെട്ട് പോരുന്ന പക്ഷം) എന്നാണ്. അപ്പോൾ ധൃതി കാണിക്കാനുള്ള ആനുകൂല്യം രണ്ട് ദിവസത്തിൽ പരിമിതമാണ്, ആ സമയം കഴിഞ്ഞാൽ ആ ആനുകൂല്യം

കഴിഞ്ഞു. സൂര്യൻ അസ്തമിക്കുന്നതോടെയാണല്ലോ ദിവസം അവസാനിക്കുന്നത്. 'മുവത്വഇ'ൽ കാണാം നാഫിഇൽ നിന്നും റിപ്പോർട്ട്, അബ്ദുല്ലാ ഹിബ്നു ഉമർ (റ) പറയാറുണ്ടായിരുന്നു: 'തശ്‌രീഖ് ദിവസങ്ങളിൽ 12–ാം ദിവസം സൂര്യൻ അസ്തമിക്കുന്ന വേളയിൽ മിനായിൽ ഉള്ളവൻ അടുത്ത ദിവസത്തെ ഏറ് കഴിഞ്ഞല്ലാതെ മിനാ വിട്ടുപോവരുത്. എന്നാൽ, യാത്രാഒരുക്കം കാരണത്താലോ, വാഹനങ്ങളുടെയും മറ്റും തിരക്ക് കാരണത്താലോ, അല്ലെങ്കിൽ അതുപോലെയുള്ള മറ്റുകാരണങ്ങളാലോ തന്റെ ഇഷ്ടപ്രകാരമല്ലാതെ മിനാ വിടാൻ വൈകിപ്പോയവർക്ക് യാത്ര പുറപ്പെടാവുന്നതാണ്. അയാളുടെ മേൽ ഒരു പ്രായശ്ചിത്തവും ഇല്ല, സൂര്യാസ്തമയത്തിന് ശേഷമാണ് അയാൾ മിനാ വിട്ടതെങ്കിലും ശരി.

എറിയാൻ ഏൽപ്പിക്കൽ:

ജംറകളിൽ എറിയൽ ഹജ്ജിന്റെ കർമ്മങ്ങളിൽപ്പെട്ട അതിന്റെ ഒരു നിർബന്ധ ഘടകമാണ്. അതുകൊണ്ട് തന്നെ കഴിവുള്ള ഓരോരുത്തരും അത് സ്വന്തമായിത്തന്നെ നിർവ്വഹിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഹജ്ജ് ഫർദായാലും ഐച്ഛികമായാലും ശരി. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

(وأتموا الحج والعمرة لله) 'നിങ്ങൾ അല്ലാഹുവിന് വേണ്ടി ഹജ്ജും ഉംറയും പൂർത്തിയാക്കുക' അതുകൊണ്ട് തന്നെ ഹജ്ജിലും ഉംറയിലും പ്രവേശിച്ചയാൾ അത് പൂർത്തിയാക്കൽ നിർബന്ധമാണ്, അവ ഐച്ഛികമാണെങ്കിലും ശരി. പ്രായാധിക്യം കൊണ്ടോ രോഗം കൊണ്ടോ മറ്റോ കഴിയാത്തവരോ, കുട്ടികളെപ്പോലെ സ്വയം സാധിക്കാത്തവരോ അല്ലാതെ ഹാജി മറ്റൊരാളെ അത് പകരം ചെയ്യാൻ ഏൽപ്പിക്കാൻ പാടുള്ളതല്ല. അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ അറിവുകൊണ്ടും ദീനുകൊണ്ടും തനിക്ക് ഉറപ്പുള്ള വ്യക്തിയെ അതിന് ഏൽപ്പിക്കാവുന്നതാണ്. കല്ലുകൾ ഏൽപ്പിക്കുന്ന വ്യക്തിക്ക് പെറുക്കിയെടുക്കുകയും എറിയുന്നവനെ ഏൽപ്പിക്കുകയും ആവാം, അല്ലെങ്കിൽ ഏൽപ്പിക്കപ്പെട്ട വ്യക്തി തന്നെ പെറുക്കിയെടുത്ത് ഏൽപ്പിച്ച ആൾക്കുവേണ്ടി എറിയുകയുമാവാം. ആദ്യം തനിക്ക് വേണ്ടി ഏഴ് കല്ലുകൾ എറിയുകയും, ശേഷം ഏൽപ്പിക്കപ്പെട്ട വ്യക്തി ഏൽപ്പിച്ച ആൾക്ക് വേണ്ടി അപ്രകാരം മനസ്സിൽ കരുതിക്കൊണ്ട് എറിയുകയും വേണം.

ആദ്യം തനിക്ക് വേണ്ടി എറിയുകയും ശേഷം അതേനിൽപ്പിൽ ത്തന്നെ ഏൽപ്പിച്ചയാൾക്കുവേണ്ടി എറിയുകയും ചെയ്യുന്നതിൽ വിരോധമില്ല. ആദ്യം തനിക്കുവേണ്ടി മൂന്നിടത്തും എറിഞ്ഞ് ശേഷം ഏൽപ്പിക്കുന്നയാളുടെ അടുക്കൽ വന്ന് ശേഷം വീണ്ടും പോയി ഏൽപ്പിച്ചയാൾക്കുവേണ്ടി എറിയൽ നിർബന്ധമാണെന്ന ധാരണക്ക് യാതൊരു തെളിവുമില്ല.

വിടവാങ്ങൽ ത്വവാഫ്:

ഹാജി മിനായിൽ നിന്ന് പുറപ്പെടുകയും ഹജ്ജിന്റെ മുഴുവൻ കർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നും വിരമിക്കുകയും തന്റെ സ്വദേശത്തേക്ക് യാത്രയാവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുകയും ചെയ്താൽ, കഅ്ബയെ ഏഴ് പ്രാവശ്യം ത്വവാഫ് നിർവ്വഹിച്ച ശേഷമല്ലാതെ യാത്ര പുറപ്പെടാൻ പാടില്ല. കാരണം നബി (സ) ത്വവാഫുൽ വിദാഅ് ചെയ്യുകയുണ്ടായി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങൾ എന്നിൽ നിന്നും നിങ്ങളുടെ ആരാധനാ കർമ്മങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുക'.

ത്വവാഫുൽ വിദാഇന് ശേഷം മക്കയിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ പാടില്ല. യാത്രാ സാധനങ്ങൾ തയ്യാറാക്കൽ, തന്നോട് കൃത്യമായ ഒരു സമയത്ത് എത്തിച്ചേരാമെന്ന് വാക്ക് തന്ന് വൈകിപ്പോയ കൂട്ടുകാരെ കാത്ത് നിൽക്കൽ, വാഹനം കാത്ത്നിൽക്കൽ പോലെയുള്ള യാത്രക്കാവശ്യമായ ഒരുക്കങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയല്ലാതെ. ഈ പറയപ്പെട്ടപോലെയുള്ള ആവശ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയല്ലാതെ ആരെങ്കിലും മക്കയിൽ തങ്ങിയാൽ, തന്റെ അവസാനത്തെ കരാർ കഅ്ബയുമായിട്ടായിരിക്കാൻ വേണ്ടി അവസാനം വീണ്ടും ത്വവാഫ് ആവർത്തിച്ച് ചെയ്യൽ അയാൾക്ക് നിർബന്ധമാണ്.

ത്വവാഫുൽ വിദാഅ് ആർത്തവകാരിക്കും പ്രസവിച്ചവർക്കും നിർബന്ധമില്ല. ഇബ്നുഅബ്ബാസ് (റ) പറയുന്നു: 'തങ്ങളുടെ അവസാനത്തെ കരാർ കഅ്ബയുമായിട്ടായിരിക്കണം എന്ന് ജനങ്ങൾ കൽപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു, എന്നാൽ ആർത്തവകാരികൾക്ക് അദ്ദേഹം (നബി) ഇളവു കൊടുത്തിരുന്നു' (ബുഖാരി, മുസ്‌ലിം).

ഹജ്ജ്: സംക്ഷിപ്ത രൂപം

ഒന്നാം ദിവസത്തിലെ കർമ്മങ്ങൾ **(ദുൽഹജ്ജ് 8):**

1– തന്റെ താമസ സ്ഥലത്തുനിന്നും ഇഹ്റാം ചെയ്യുക. കുളിക്കുകയും സുഗന്ധം പൂശുകയും ഇഹ്റാമിന്റെ വസ്ത്രങ്ങൾ അണിയുകയും ചെയ്ത് 'ലബ്ബൈക്ക ഹജ്ജൻ' എന്നുപറയുക. ശേഷം 'ലബ്ബൈക്കല്ലാഹുമ്മ ലബ്ബൈക്ക്, ലബ്ബൈക്ക ലാ ശരീക ലക ലബ്ബൈക്ക്, ഇന്നൽ ഹംദ, വന്നിഅ്മത്ത, ലക വൽമുൽക്ക്, ലാശരീക ലക് എന്ന് ചൊല്ലുക.

2– മിനായിലേക്ക് പോവുക, പിറ്റേദിവസം (ദുൽഹജ്ജ് 9) സൂര്യോദയം വരെ അവിടെ തങ്ങുക. ദുൽഹജ്ജ് 8 ലെ ദുഹ്റും അസ്വറും മഗ്രിബും ഇശാഉം ഫജ്റും അവിടെ വെച്ച് അതാതിന്റെ സമയത്ത്, നാല് റക്അത്തുള്ള നമസ്കാരങ്ങൾ രണ്ടാക്കി ചുരുക്കി നമസ്കരി ക്കുക.

രണ്ടാം ദിവസത്തിലെ കർമ്മങ്ങൾ **(ദുൽഹജ്ജ് 9):**

1) സൂര്യോദയത്തിന് ശേഷം അറഫയിലേക്ക് പോവുകയും അവിടെ വെച്ച് ദുഹ്റും അസ്റും മുന്തിച്ച് ചേർത്ത് (ജംഉത്തഖ്ദീം) നമസ് കരിക്കുകയും ചെയ്യുക. സൂര്യൻ മധ്യത്തിൽ നിന്ന് തെറ്റുന്നതിന്റെ മുമ്പായി നമിറയിൽ ഇറങ്ങാൻ സാധ്യമായാൽ അപ്രകാരമാണ് ചെയ്യേ ണ്ടത്.

2) നമസ്കാര ശേഷം ഖിബ്ലക്ക് അഭിമുഖമായി നിന്ന് കൈകൾ ഉയർത്തിക്കൊണ്ട് സൂര്യാസ്തമയം വരെ ദിക്റിലും പ്രാർത്ഥനയിലും മുഴുകണം.

3) സൂര്യാസ്തമയത്തിന് ശേഷം മുസ്ദലിഫയിലേക്ക് പോവുകയും, അവിടെവെച്ച് മഗ്രിബ് മൂന്ന് റക്അത്തും ഇശാഅ് രണ്ട് റക്അത്തുമായി നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യുക. ശേഷം അവിടെ പ്രഭാതോദയം വരെ രാപ്പാർക്കുക.

4) പ്രഭാതോദയത്തിന് ശേഷം സ്വുബ്ഹ് നമസ്കരിക്കുകയും, അന്തരീക്ഷം നന്നായി മഞ്ഞനിറം പ്രാപിക്കുന്നതുവരെ പ്രാർത്ഥനയിലും ദിക്റിലും മുഴുകുകയും ചെയ്യുക.

5) സൂര്യോദയത്തിനു മുമ്പായി മിനായിലേക്ക് തിരിക്കുക.

മൂന്നാം ദിവസത്തിലെ കർമ്മങ്ങൾ **(പെരുന്നാൾ ദിവസം):**

1) മിനായിൽ എത്തിയാൽ നേരെ ജംറത്തുൽ അഖബയിലേക്ക് പോവുകയും ഒന്നിനുപിറകെ ഒന്നായി ഏഴ് ചെറിയ കല്ലുകൾ കൊണ്ട് ജംറയിൽ എറിയുകയും ചെയ്യുക. ഓരോ കല്ല് എറിയുമ്പോഴും തക്ബീർ ചൊല്ലുക.

2) ശേഷം അറവ് ആവശ്യമുള്ളവൻ (മുതമത്തിഉം ഖാരിനും) അറുക്കുക.

3) ശേഷം മുടി വടിക്കുകയോ മുറിക്കുകയോ ചെയ്യുക. ഇതോടെ ഭാഗികമായി തഹല്ലുലായി. സ്ത്രീ സംസർഗ്ഗമൊഴികെ ഇഹ്റാമിൽ നിഷിദ്ധമായ എല്ലാ കാര്യങ്ങളും (വസ്ത്രം ധരിക്കലും സുഗന്ധം പൂശലും മറ്റും) ഇതോടെ അനുവദനീയമാകുന്നതാണ്.

4) ശേഷം മക്കയിൽ പോവുകയും ഇഫാദയുടെ ത്വവാഫ് നിർവ്വഹിക്കുകയും ചെയ്യുക. ഇത് ഹജ്ജിന്റെ ത്വവാഫാണ്. ഇഹ്റാം ചെയ്തത് മുതമത്തിഅ് ആയിട്ടാണെങ്കിൽ സ്വഫാമർവക്കിടയിൽ സഅ്യും നിർവ്വഹിക്കുക. അതുപോലെ തമത്തുആയിക്കൊണ്ടല്ലാതെ ഹജ്ജ് നിർവ്വഹിച്ചവർ (മുഫ്രിദും ഖാരിനും) ത്വവാഫുൽ ഖുദൂമിന്റെ കൂടെ സഅ്യ് നിർവ്വഹിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിൽ അവരും സഅ്യ് നിർവ്വഹിക്കേണ്ടതാണ്. ഇതോടെ പൂർണ്ണവിരാമമായി. ഇതോടുകൂടി സ്ത്രീ സംസർഗ്ഗ മടക്കം ഇഹ്റാമിൽ നിഷിദ്ധമായ എല്ലാകാര്യങ്ങളും അനുവദനീയ മാകുന്നതാണ്.

5) ശേഷം മിനായിലേക്ക് മടങ്ങുകയും അവിടെ രാപ്പാർക്കുകയും ചെയ്യുക.

നാലാം ദിവസത്തെ കർമ്മങ്ങൾ **(ദുൽഹജ്ജ്: 11):**

1) മൂന്ന് ജംറകളിലും എറിയുക. ആദ്യം വലിയ ജംറയിലും ശേഷം മധ്യമ ജംറയിലും ശേഷം ചെറിയ ജംറയിലുമാണ് എറിയേണ്ടത്. ഒന്നി നുപിറകെ ഒന്നായി മൂന്ന് ജംറകളിലും തക്ബീർ ചൊല്ലിക്കൊണ്ട് ഓരോന്നായി ഏഴ് ചെറിയ കല്ലുകളാണ് എറിയേണ്ടത്. എറിയുന്നത് ഉച്ചക്ക് ശേഷമായിരിക്കണം. അതിനുമുമ്പ് എറിയൽ അനുവദനീയ മല്ല. വലിയജംറയിലും മധ്യമജംറയിലും എറിഞ്ഞതിന് ശേഷം പ്രാർത്ഥിക്കാൻ നിൽക്കുന്നത് ഉത്തമമാണ്. (ചെറിയ ജംറയിൽ എറിഞ്ഞ ശേഷം പ്രാർത്ഥന പാടില്ല).

2) അന്ന് രാത്രി മിനായിൽ താമസിക്കുക.

അഞ്ചാം ദിവസത്തെ കർമ്മങ്ങൾ **(ദുൽഹജ്ജ്: 12):**

1) മൂന്ന് ജംറകളിലും ഏഴ് കല്ലുകൾ വീതമെറിയുക.

2) സ്വദേശത്തേക്ക് മടങ്ങാൻ ധൃതിയുള്ളവർ സൂര്യാസ്തമയത്തിന്റെ മുമ്പ് മിനായിൽ നിന്നും പുറത്ത് കടന്നിരിക്കണം. അല്ലാത്തവർ മിനായിൽ താമസിക്കുക.

ആറാം ദിവസത്തെ കർമ്മങ്ങൾ **(ദുൽഹജ്ജ്: 13):**

1) മിനായിൽ താമസിച്ചവർ മാത്രം മുൻ ദിവസങ്ങളിൽ ചെയ്ത പോലെ മൂന്ന് ജംറകളിലും ഏഴ് കല്ലുകൾ വീതം എറിയുക.

2) അതിനു ശേഷം മിനാ വിട്ടുപോവുക.

മക്ക വിടുന്നതിന് മുമ്പായി വിടവാങ്ങൽ ത്വവാഫ് നിർവ്വഹിക്കലാണ് ഹജ്ജിന്റെ അവസാനത്തെ കർമ്മം. അല്ലാഹുവാണ് കൂടുതൽ അറിയുന്നവൻ.